

Rachel Rhys

Eiland van
geheimen

A.W. Bruna Uitgevers

Proloog

Het was een stille, mistige ochtend op de dag dat Antonio Manuel het lichaam van Jean Summers uit het water viste.

Hij had daar niet eens moeten zijn. Dat zou hij die dag en de rest van zijn leven vertellen aan mensen die hem naar zijn verhaal vroegen – wat vaak gebeurde.

Hij had thuis in bed horen te liggen, om zijn hand over de welving van de heup van zijn vrouw onder haar dunne zaterdagse nachthemd te laten glijden, op de enige dag van de week dat hij 's ochtends om halfzeven in bed kon stappen. Maar toen was Theresa erover begonnen dat ze meer eerlijkheid in hun relatie wilde, wat ze al zei vanaf het moment dat die gekkin naast hen een leesclub voor vrouwen was begonnen. Als je het hem vroeg was het gewoon een excuus om muntcocktails te drinken en over hun echtgenoot te klagen.

Nee, geen éérlijkheid. Hoe noemde ze het ook weer? Authenticiteit. Dat was het.

Ze was weer over authenticitéit begonnen tot hij er genoeg van kreeg. 'Ik werk me al de hele week uit de naad en als ik dan thuiskom moet ik ook nog begrijpen wat jij wilt dat ik zeg. Ik hou van je. We zijn gelukkig, of gelukkig genoeg, toch? Dus wat valt er dan nog te praten?'

Uiteindelijk had hij met een slecht humeur de deur van de slaapkamer met een klap achter zich dichtgeslagen, waarna hij de trap af was gestommeld om duidelijk te ma-

ken dat hij het niet kon waarderen om in zijn eigen huis op die manier toegesproken te worden. Hij sloeg de voordeur extra hard dicht om de onrechtvaardigheid van dat alles kracht bij te zetten.

Als Antonio toen had geweten hoeveel foto's er die dag van hem zouden worden genomen, of hoe ver die over de wereld verspreid werden, en hoeveel jaar dat nog zo doorging, was hij misschien weer naar boven gegaan en zou hij zijn kleding met meer zorg hebben uitgekozen. Nu had hij een oude, korte broek aan die hij in en om het huis droeg – en waarvan hij het koord kon aantrekken zodat het ding net los genoeg in de taille zat en niet in zijn dikke buik sneed – en een T-shirt met een scheur onder de arm dat Theresa steeds dreigde te verbranden.

Waar kon hij op een zondagochtend om kwart voor zeven anders naartoe dan over het pad naar de pier waar, met aan weerszijden de slaperige stad Port Jethro, zijn oude boot Texas aan de een-na-laatste paal aangemeerd lag?

Een halfuur later legde hij de motor stil en leunde hij achterover in zijn boot terwijl zijn lijn door het rustige water sneed. Hij was nog steeds geïrriteerd, maar de ergste woede was verdwenen. Een week eerder had hij nog het mandje op Theresa's fiets gerepareerd, zelfs zonder haar te hebben gezegd dat er een groot gat in zat. Als dat niet authentiek was, wist hij het niet meer.

Hij was zo diep in gedachten dat hij niet naar het water keek, en pas toen zijn lijn zich ergens aan vasthaakte en de hengel vervaarlijk doorboog, besepte hij dat er iets vreemds aan de hand was.

Naderhand vroegen mensen of hij meteen had geweten dat het een lijk was. Ze staken altijd hun hoofd wat naar voren als hij bij dat deel van het verhaal kwam, omdat ze niets wilden missen, en na een tijdje had Antonio geen last

meer van de trillingen en een droge mond als hij erover praatte.

Maar hoe oud hij ook werd (en hij was nog getuige van de geboorte van zijn vijfde achterkleinkind) en hoeveel verdriet en tragedies (en dat waren er vele) hij ook meemaakte, het beeld van Jeans lichaam, drijvend in zee, met uitwaaierende geelblonde haren, in een groene jurk waarvan de rok verkreukeld rond haar dijbenen plakte, spookte soms nog door zijn hoofd.

De zee doet iets met een lichaam. Tegen de tijd dat het Antonio was gelukt om het zo dicht naar zich toe te trekken dat hij het aan de boot kon vastbinden met het koord uit zijn eigen short dat hij losjes om haar gezwollen pols had gebonden, kon hij na twee keer te hebben overgegeven (over de reling aan de andere kant van de boot, uit respect) zijn maag maar net in bedwang houden. Maar nog steeds voelde hij zich leeg en slap, alsof hij bijkwam van de ergste kater die hij ooit had gehad.

Natuurlijk wist hij wie ze was. Iedereen in deze omgeving wist dat Jean Summers werd vermist op het jacht van Hugh Hardman, een paar mijl verderop. Iedereen had zijn eigen theorie. Over de familie Hardman. Over wat er die nacht was gebeurd. De kranten hadden er dagenlang vol van gestaan, met eindeloos veel foto's van Jean, uit films of uit tijdschriften. Die oogverblindende glimlach, die overdreven rondingen, de glitterjurken, de witte bontstola's, de diamanten, het sprookjeshuis dat speciaal voor haar gebouwd was.

In de toekomst zou het weleens gebeuren dat Antonio de vondst van het lichaam betreurde, dat hij zou wensen voor een paar dagen, of zelfs maar een uur, om een ander wapenfeit bekend te zijn.

Maar nu voelde hij een zware verantwoordelijkheid op

zijn schouders drukken. Om deze vrouw eer aan te doen. Haar veilig naar huis te brengen. Daarom zorgde hij ervoor dat hij voor zijn vertrek haar rok omlaagtrok, dat haar hoofd niet tegen de houten romp van de boot stootte, en veegde hij met de zoom van zijn shirt voorzichtig het schuim van haar mond. Wie ze bij leven ook was geweest, in de dood werd ze zijn kostbaarste vracht.

Pas toen hij vond dat ze er goed genoeg bij lag, keerde hij langzaam de boot en zette weer koers naar de pier, waarbij hij een recht, waardig spoor trok door het gladde, troebele water, man en vrouw, zij aan zij, in elkaars gezelschap terwijl rondom hen de dag aanbrak. Aan de kust werden in-tussen de inwoners van Port Jethro wakker, bakten hun zondagse pannenkoeken, zetten koffie en klakten met hun tong bij het zien van het weer, de bedompte hitte, en toen ging het leven weer verder.

1

Ze klemt haar dijbenen tegen elkaar. Schuift haar benen een heel klein stukje opzij. Kunnen ze onder haar rok kijken? Hij zit strak genoeg om met haar mee te bewegen – hij maakt het lopen wel lastig en dwingt haar kleine, hobbelige stapjes te nemen, als een Japanse geisha – maar ze zit zo hoog op die verdomde kruk. Haar eigen stomme schuld om te denken dat het iets glamourachtigs had om bij een architectenbureau te werken, en niet te beseffen dat ze elke keer dat ze uit de typekamer werd geroepen om een dictaat op te nemen of, zoals nu, een stenoverslag te maken van de ochtendvergadering van de tekenaars, voor iedereen zichtbaar zo hoog zou zitten. Met die zee van mannen die naar haar staren, bleke blotebillengezichten die uit grijze pakken oprezen als hoge paddenstoelen op een veld, en ogen die heen en weer schieten achter hoornen brillen. Velen van hen hadden slechte ogen.

‘Tot zover, juffrouw Bailey.’

Meneer Sturrock heeft sierlijke handen, als van een pianist, en de meeste meisjes in de typekamer vinden hem aantrekkelijk. Maar Iris houdt niet van zijn geur. Een zoete geur die blijft hangen, alsof hij elke centimeter van zijn lichaam met geparfumeerde zeep wast. Alsof hij iets te verbergen heeft.

Nadat hij haar heeft weggebonjourd, blijft ze nog even op haar kruk zitten om te kijken hoe ze daar het handigst van

af kan stappen. Uiteindelijk wurmt ze zich eraf, een beweging die wordt bemoeilijkt door de elastische kousengordel onder haar kleding, en met rode wangen loopt ze naar de deur, met haar notitieblok tegen haar borst gedrukt, zich akelig bewust van de blikken op haar rug – nou ja, op haar achterwerk. *Klikklak*. Wat haat ze het geluid van haar hakken op het gewreven parket in de oncomfortabele blauwe schoenen waarin haar tenen worden samengeperst zodat ze 's avonds, als ze haar schoenen uittrekt, als een nest slapende puppy's half over elkaar liggen. Ze kijkt naar de schoenen die de tekenaars dragen, leren brogues met brede, platte zolen – en stelt zich voor dat ze daarop loopt, de ene voet stevig voor de andere, met een vaste greep op de grond. In hoeverre zou dat iets veranderen aan je zelfvertrouwen en je plek in de wereld?

In de typekamer loopt ze naar haar plaats. Ze zit op de derde rij, het tweede bureau van achteren. Als ze achter het bureau van Joyce langs loopt, draait haar vriendin haar hoofd om en Iris trekt met rollende ogen een grimas naar haar.

‘Is er iets, juffrouw Bailey?’

Wat een pech heeft ze weer, dat de Slechte Heks van het Noorden juist op dat moment opkijkt.

‘Nee, mevrouw Latham. Ik had alleen een vuiltje in mijn oog.’

De oudere vrouw kijkt kwaad naar Iris van achter haar lessenaar, waar ze overzicht heeft over alle typistes, en wappert met haar hand om Iris naar haar plaats te dirigeren. En nu zal ze wel weer een slechte aantekening krijgen. Het is allemaal stomvervelend.

Iris denkt aan haar oude clubje op de kunstacademie – Shirley, Violet, Eric, Jack – en ziet hen samen giechelend voor zich op de achterste rij tijdens een les over de Franse

impressionisten, of achter hun ezel, verf mengend op hun palet om de juiste tint groen van de appels op het tafelkleed te bereiken. Het voelt zo onrechtvaardig dat ze nu hier zit terwijl zij zonder haar verdergaan, dat ze het wel kan uitschreeuwen. 'Niet te geloven dat je ouders zo wreed zijn,' had Violet gezegd. 'Jij hebt van onze hele groep het meeste talent. Ik wil hier niet eens blijven als jij er niet meer bent.' En toch was ze gebleven, daar kon Iris niet omheen, en ze scheen het perfect te doen, nou, lekker dan.

De toetsen van de typemachines om haar heen ratelen als Iris met een felle beweging een nieuw vel papier in haar machine draait en haar stenonotities van die ochtend begint uit te typen.

Afmetingen en formaten en materialen en regels. Voor dat Iris deze baan aannam, had ze zich kantoren voorgesteld waarin het gonsde van de creativiteit, energieke jongemannen met een potlood achter hun oor, gebogen over tekeningen van fraaie villa's van glas en cederhout, of van ultramoderne kantoorflats, hoog oprijzend in de lucht. Dit zijn de jaren vijftig, een nieuwe, gouden tijd voor de architectuur, wordt hun altijd gezegd. Zo heb je Goldfinger met zijn betonnen toren, en de Royal Festival Hall, nog steeds controversieel zes jaar na de opening, en in Frankrijk de robuuste, modernistische flatgebouwen van Le Corbusier. Maar bij Underwood & Sturrock zijn het alleen aantekeningen over warmte-isolatie en afwateringssystemen.

Wat zou ze er niet voor overhebben om weer in de Hornsey School of Arts te zitten, in haar hoekje bij de radiator waar de zon naar binnen schijnt, met een tekenblok voor zich. Met tussen haar vingers het potlood, dat gewoon in het scherp geslepen lood bonst.

Tik tik tik, doen Iris' vingers op de toetsen. In de maanden waarin ze de secretaresseopleiding volgde is ze goed

getraind. Naast haar stopt Pamela ineens met typen. Ze leunt naar voren om het vel papier in haar machine goed te bekijken. Ze slaakt een zucht. Ze pakt het ronde typegum. Nu zal ze het papier eruit moeten draaien en de fout moeten weggummen op alle vier de kopieën eronder, waartussen heel zorgvuldig carbonpapier is gelegd, om daarna het stapeltje weer in de machine te draaien en te proberen het papier precies op de juiste plaats terug te krijgen. Het lukt nooit echt helemaal. Mevrouw Latham kijkt op en fronst haar wenkbrauwen. Haar haar is zo stevig ingerold dat al haar strakke, dunne krulletjes als een soort helm met haar hoofd meebewegen.

Iris moet naar de wc, maar de klok boven de deur geeft aan dat ze pas over drie kwartier toiletpauze heeft. Haar gedachten dwalen terug naar het feest van afgelopen weekend, waarbij ze zich herinnert hoe haar vingers als vanzelf over het tekenpapier vlogen. De rode wangen van de gastheer toen hij haar aan het eind van de avond vijf shilling extra gaf. 'Je was de ster van de avond.' Dat heerlijke gevoel, toen ze voor één keer deed waarvoor ze in de wieg gelegd was.

Om kwart voor drie roept mevrouw Latham Iris naar haar lessenaar.

'Meneer Underwood heeft dringend iemand nodig om een brief op te nemen. Hij vroeg naar het nieuwe meisje. Misschien wil hij je een paar vragen over jezelf stellen, maar houd je antwoorden kort, juffrouw Bailey. Je wordt niet betaald voor kletspraatjes.'

Als Iris het kantoor van Underwood binnenkomt, kijkt hij niet op van de brief die hij zit te lezen. Ze blijft voor zijn bureau dralen. Eindelijk kijkt hij op, met een geërgerde blik. 'Blijf daar in 's hemelsnaam niet zo staan.'

Hij dicteert een reactie op de brief die op zijn bureau ligt,

een kort antwoord dat Iris, als er naar haar mening was gevraagd, wat niemand natuurlijk ooit deed, bijna onbeleefd vindt. Maar dat het nu op papier staat lijkt hem wat milder te stemmen en als Iris haar pen neerlegt is hij mededeelzamer.

‘Bent u hier al gewend, juffrouw Bailey?’

‘O, jazeker. Dank u.’

Meneer Underwood is ouder dan meneer Sturrock. Halverwege de veertig, schat Iris, met een vierkant, roze gezicht. Op zijn bureau staat een ingelijste foto van een blonde vrouw met een vilthoed op haar hoofd en twee blonde kinderen in haar armen.

‘En ik heb begrepen dat u tekent.’

‘Pardon?’

Iris is zo verbaasd dat ze het niet kan verbergen en het komt er luider uit dan ze had bedoeld. Meneer Underwood glimlacht. ‘Kijk maar niet zo geschrokken, ik heb u niet bespioneerd. Ik was op het feest van het honderdjarig bestaan van uw secretaresseopleiding. We hebben goede connecties met hen, zoals u ongetwijfeld weet – ze hebben ons door de jaren heen van veel uitstekende typistes voorzien. Mevrouw Latham was zelf een van hen.’

Dat is nieuws voor Iris.

‘Ik was buitengewoon teleurgesteld dat ik niet een van uw portrettekingen kon bemachtigen, maar u werd dan ook overladen met verzoeken.’

‘Ja,’ zegt Iris bedeesd. ‘Ze leken erg in de smaak te vallen.’

De waarheid was dat er een hele menigte om haar heen had gedromd. Het had aanvankelijk zo’n belachelijk idee geleken toen ze in juni bij de directeur van Bradfield Park Secretarial College was geroepen: ‘Eindelijk hebben we een goede toepassing gevonden voor uw eindeloze gedroedel.’ Alle andere keren dat ze in het kantoor van de directeur

was geweest, had er op het bureau een aantal schetsen van haar gelegen die ze in klaslokalen en vergaderzalen had gemaakt wanneer ze eigenlijk stenografie had moeten oefenen of kolommen met getallen typen of wat voor opdracht ze ook eigenlijk had moeten uitvoeren. De helft van die keren was ze zich er niet eens van bewust geweest dat ze dat aan het doen was, maar was haar blik ineens naar iemand gedwaald die over zijn werk gebogen zat, of achteroverleunde met een potlood tussen zijn tanden, en had even later verbaasd een absolute gelijkenis op papier zien staan. Maar nu was het bureau leeg en nodigde de directeur haar, deze keer met een glimlach, uit om een van de sterattracties te zijn op het feest ter ere van het honderdjarig bestaan van de opleiding, waarbij ze zich als sneltekenaar onder de gasten zou begeven en hun portretjes rond zou delen bij wijze van feestelijk geschenk.

‘Vertelt u eens, juffrouw Bailey,’ zegt meneer Underwood, ‘hebt u daar een officiële opleiding voor gevolgd, of bent u zo’n autodidactisch genie? Zo’n Picasso-type?’

Iris onderdrukt de opwelling om haar baas te vertellen dat de beroemde Spaanse schilder vanaf zijn dertiende een strenge, formele opleiding klassieke kunst had gevolgd.

‘Ik heb het basisjaar aan de kunstacademie gedaan.’ Maar mijn ouders wilden niet dat ik bleef om een diploma te halen. Dat laatste zegt ze niet. Ze beseft dat het weinig zal uitmaken.

Nu wil meneer Underwood weten of ze nog steeds tekent, alsof het een bevestiging van haar was in plaats van iets wat als bloed door je anderen stroomt. Dan beseft ze dat hij bedoelt of ze er iets mee verdient.

‘Ik heb in de zomer een paar keer portrettekeningen gemaakt op bruiloften. En dat leidde tot enkele opdrachten op privéfeesten. Afgelopen weekend gaf Rupert Cunning-

ham, de schrijver, een gemaskerd bal op zijn landgoed in Wiltshire, en hij vroeg of ik daar kwam tekenen.'

'Nou, ik heb er enorm veel bewondering voor,' zegt meneer Underwood, inmiddels helemaal enthousiast. Hij vindt nu duidelijk dat hij haar genoeg tijd heeft gegeven om over zichzelf te praten. 'Het is heel belangrijk dat een vrouw interesses heeft. Ik stel mijn vrouw altijd voor om iets te gaan doen. Tennissen of bridgen. We leven in 1957, niet meer in het Victoriaanse tijdperk. Zoals ik het zie zou het huwelijk een gelijkwaardig partnerschap moeten zijn. Als een man buiten de deur werkt, zou de vrouw ook iets buitenshuis moeten doen, al is het maar iets kleins, zodat ze aan het eind van de dag met hem ergens over kan praten. Zoals u met dat tekenen.'

Iris weet niet precies waardoor ze zich meer ontmoedigd voelt: doordat hij haar tekenwerk reduceert tot een hobbytje of door de impliciete kritiek op de blonde mevrouw Underwood met haar vilthoed. Hoe dan ook, ze is blij wanneer een ferme tik op de deur haar behoedt voor een reactie.

Meneer Sturrock komt met grote stappen binnen, omringd door die veel te zoete geur. Met een knikje naar Iris loopt hij langs haar en geeft zijn zakenpartner een gevouwen vel papier. 'Hier is het verslag waar je om vroeg. Waar haast mee was.' Hij knikt nog eens naar haar als hij het kantoor uit loopt.

Meneer Underwood vouwt het papier open en grinnikt.

'Een acht,' zegt hij met een glimlach naar haar, alsof het iets te betekenen heeft.

'Een acht?' herhaalt Iris.

'O, kijk maar niet zo bezorgd, juffrouw Bailey. Het is maar een dolletje. Dat doen we met alle nieuwe meisjes. Een vragenlijstje dat we op het kantoor laten rondgaan. Natuurlijk deel ik de resultaten niet altijd met de betrokken jongeda-

mes, om voor de hand liggende redenen, maar een acht is niets om u voor te schamen.’ Als hij haar blik verkeerd uitlegt voegt hij eraan toe: ‘En als u iets meer lacht, zou het weleens een negen kunnen worden.’

Woede raast door Iris’ lichaam, maar of dat komt doordat ze op deze manier wordt beoordeeld of omdat ze maar een acht krijgt, weet ze niet.

‘Ik neem aan dat er een jongeman in uw leven is,’ vervolgt meneer Underwood terwijl hij haar met zijn bloeddorlop open ogen strak aankijkt. ‘Zo’n knap meisje als u.’

‘Ja, die is er.’ Iris probeert te negeren dat haar hart zwaar wordt bij de gedachte aan Peter.

Na het werk trakteren Joyce en zij zichzelf op koffie in de Moka Bar in Frith Street. ‘Weet je, het ergste was dat ik hem zelfs heb bedankt,’ zegt Iris terwijl ze zich over het formica-tafeltje buigt. Ze vertelt Joyce niet dat ergens iets in haar beschamend trots was geweest op die acht en was opgesprongen bij die negen, die haar was voorgehouden als een lokkertje.

‘Dat is ook met een paar andere meisjes gebeurd,’ zegt Joyce. ‘Maar niet met mij.’

Iris neemt een slok van haar lauwwarme cappuccino zodat ze Joyce niet hoeft aan te kijken, want wat er tussen hen in staat – wat ze ook geen van beiden ooit zouden zeggen – is dat Joyce, met haar ronde, alledaagse gezicht, haar roze vlinderbril en haar stevige bouw niet erg in de smaak zal vallen bij de mannen op kantoor, ook al is ze vriendelijk en slim, en heeft ze alle Russische klassiekers, zelfs *Oorlog en vrede*, gelezen.

Iris heeft een nare smaak in haar mond overgehouden aan deze dag, en ze reist naar huis in Hemel Hempstead in een

bedompte sfeer van ontevredenheid en pijptabak, dankzij de man tegenover haar in de coupé. Als ze vanaf het station naar huis loopt, wordt haar onvrede met de wereld alleen maar nóg groter. Is dat echt haar toekomst? Op een toetsenbord rammelen bij Underwood & Sturrock tot ze gaat trouwen? En dan? Een leven zoals dat van haar moeder? Met op maandag de was, waarbij kussenslopen en kousen over het droogrek worden gehangen en het hele huis naar vocht en waspoeder ruikt; met elke dag boodschappen doen, dezelfde winkels in dezelfde volgorde: bakker, groenteboer, slager, dan terug naar huis om eten te koken, en op tijd klaar zijn voor manlief als hij thuiskomt van zijn werk.

Iris woont met haar ouders in een halfvrijstaand huis in een straat omzoomd door bomen, waar de lucht een en al matheid ademt. Als ze de deur van nummer 51 opendoet, krijgt ze al last van claustrofobie, alsof het huis om haar heen krimpt, en haar neus wordt gevuld met de geur van ranzig vet. Ook al is vlees – eindelijk – na drie jaar niet meer op de bon, het is nog steeds niet volop te koop, dus wordt men geacht genoeg te nemen met stukjes ter grootte van een cricketbal, die hoofdzakelijk uit vet en kraakbeen bestaan.

‘Ben jij daar, Iris, schat?’ roept haar moeder vanuit de keuken.

Iris hangt haar sjaal op, trekt een grimas naar de kapstok en probeert uit de toon van haar moeder af te leiden wat voor humeur ze heeft. Later op de dag gaat het altijd slechter met haar, alsof er een dikke glasplaat zit tussen haar en de rest van de wereld.

‘Er ligt een brief voor je,’ vervolgt haar moeder.

Iris werpt een blik op het tafeltje naast de voordeur waarop haar moeder de post van de dag netjes heeft opgesteld, voor vader als hij straks thuiskomt.

Heel even houdt Iris de envelop in haar hand, genietend van de zwaarte van het dikke, luxe papier, voordat ze hem omdraait en een nagel onder de rand steekt. De brief is in drieën gevouwen, en nadat ze hem heeft opengemaakt laat ze haar blik vol ongeduld over de getypte tekst gaan, zonder echt in zich op te nemen wat er staat, zich alleen bewust van de groeiende overtuiging dat haar leven op het punt staat te veranderen. Het woord *Havana* springt op haar af, en daarna het woord *bruiloft*, maar haar blik wordt naar de handtekening onderaan de bladzijde getrokken.

Nell Hardman, staat er in een zwierig paars handschrift. En daaronder tussen haakjes (*doe het, alsjeblijft alsjeblijft!*).